

TERMÍN: 05.02.2024

xx28188xx
Recenzia A
Samo Varsik
samo.varsik@oecd.org

*Prosím nezasahujte do tejto tabuľky*RECENZENT/KA (meno a priezvisko, pozícia, inštitúcia): **Samo Varsik**NÁZOV MATERIÁLU: **Zostaň doma, zostaň pozadu? Dopady pandémie Covid-19 na prezenčné vzdelávanie, výsledky škôl a vzdelávacie nerovnosti na Slovensku**TYP VÝSTUPU*[1]: **komentár**

(pri spoločných výstupoch uviesť aj typy individuálnych vkladov):

ANALYTICKÝ ÚTVAR, REZORT: **Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR - Inštitút vzdelávacej politiky**AUTORI/KY: **Ondrej Škvarenina**

SPOLUAUTORI/KY: - ; - ; - ; -

RECENZNÝ FORMÁT*[2]: 1

PRIPOMIENKY:

P.č	Pripomienka sa vzťahuje k (strana, odsek):	Text pripomienky*[3]	Odôvodnenie pripomienky	Vysporiadanie sa s pripomienkou*[4]
1	„Plošné zatváranie škôl bolo nekonzistentné“	Konzultovať túto sekciu s RÚVZ a prípadne implementovať ich stanovisko.	Táto sekcia vyznieva nevyvážene a kriticky voči RÚVZ. Autor nezdôvodňuje, prečo by mali čitatelia vnímať kriticky práve rozhodnutia RÚVZ oproti „objektívnym“ faktorom „farbičkovania“. Nie je zrejmé, prečo sa oproti rozhodnutiam RÚVZ	Akceptovaná. Podarilo sa nám získať stanovisku od väčšiny RÚVZ a kapitola bola zároveň odkonzultovaná s epidemiológom, ktorý pracoval na tvorbe Covid Automatu. V nadväznosti na tieto

			<p>pokladajú práve tieto údaje za hodnoverné, ja si napr. pamätám vyhlásenia o „dátovom pekle“, z ktorého tieto údaje možno pochádzajú. Nevnímal by som ich preto tak nekriticky, ako ich prezentuje autor, resp. ak ich tak mám vnímať, potrebujem to mať zdôvodnené. V princípe by sa argumentácia v tejto sekcii mohla „otočiť“ a mohli by sme brať rozhodnutia RÚVZ ako „bernú mincu“ a naopak kritizovať farbičkovanie ako nekonzistentné s rozhodnutiami odborníkov – epidemiológov (lebo „farbičkovanie“ napr. nezohľadňovalo všetky podstatné faktory).</p> <p>Autor napr. tvrdí, že nenachádza dôkazy na to, že by plošné zatváranie súviselo so zlou pandemickou situáciou. Ak však RÚVZ disponovalo ďalšími informáciami a ich cieľom bolo napr. predchádzať zhoršeniu situácie, tak by takúto koreláciu ani nájsť nemal. Autor zároveň tvrdí, že plošnému zatváraniu chýbali pravidlá. Nejaví sa však, že by túto formuláciu konfrontoval s RÚVZ či na zatváranie neboli napr. interné pravidlá, smernice či usmernenia.</p>	<p>informácie bol obsah kapitoly, závery aj odporúčania upravené. Informácie sa teraz nachádzajú v Boxe 1.</p>
2	Graf 3	Zvážiť zobrazenie údajov na úrovni školy nie okresu.	Ak grafy nebudú príliš „plné“, resp. budú čitateľné, tak by som pokladal takéto údaje za lepšie, keďže agregácia na úroveň okresu môže zakrývať veľkú časť heterogenity v rámci okresu.	Čiastočne akceptovaná. Keďže kapitola prešla výraznou zmenou, graf bol vymazaný.

3	„Miera dištančného vzdelávania závisela od regiónu aj charakteristík školy“	Uviesť, prečo používate štatistický model a nereportujete jednoduchú deskriptívu.	Čitateľom to umožní oceniť väčšiu komplexnosť analýzy a bude explicitne zrejmé, že modely umožňujú kontrolovať o faktory a tak porovnávať porovnateľné.	Akceptovaná. Doplnené do úvodu podkapitoly: " <i>Tento model nám na rozdiel od porovnávania priemerov či iných deskriptívnych štatistík povie viac o vplyve jednotlivých faktorov, keďže zohľadňuje aj vplyv iných premenných (vid' príloha 1) a hierarchickú štruktúru dát, ktorá môže vplyvy skresľovať.</i> "
4	„Dopad dištančného vzdelávania závisí od predmetu a veku testovaných“	Pozitívne a nejednoznačné efekty zatvorených škôl treba dať do kontextu medzinárodnej literatúry a snažiť sa ich vysvetliť.	Bez adekvátnej interpretácie ponechávate kontraintuitívne výsledky na čitateľov, čo sa mi vzhľadom na závažnosť témy nejaví fér. Navyše bez adekvátnej interpretácie tieto výsledky nepriamo podkopávajú kvalitu dát a modelov.	Akceptovaná. Časť bola rozšírená o závery z metaanalýz a ďalších štúdií. Najdôležitejšie závery (negatívne dopady T9, pozitívne dopady AJ B2, celkovo nejednoznačné dopady) boli konfrontované so závermi literatúry.
5	Posl. odstavec „Dopad dištančného vzdelávania závisí od predmetu a veku testovaných“	Zdôrazniť, že sa nejedná o longitudálne dáta a teda že efekty, ktoré pozorujete môžu byť aj výsledkom meniacej sa populácie v školách. Zároveň v boxe nižšie vysvetliť, ako sa dajú požiť metódy DID bez longitudálnych dát.	Dôležitá slabina dát a ozrejenie metodiky.	Neakceptovaná. Jedná sa o longitudinálne, respektíve pseudo-panelové dáta. Každý rok sledujeme rôznych žiakov, no tie isté školy. Zmeny v charakteristikách škôl dokážeme zohľadniť použitým viacerých kontrolných premenných, ktoré uvádzame v Boxe 2. Dokonca, výhodou oboch modelov je, že zohľadňujú aj nepozorované premenné.

6	Box 1	<p>Konzultovať oba modely s akademickou obcou, jasne pomenovať predpoklady, ktoré sú nutné pre kauzálnu interpretáciu, zverejniť výsledky testovania týchto predpokladov v prílohe a interpretovať ich, jasne pomenovať interpretáciu koeficientov.</p>	<p>Keďže nie som expert v týchto modeloch, pokladám za nutné, aby ste modely konzultovali s ekonomickou obcou a verifikovali si tak interpretácie. Okrem toho je nutné jasne pomenovať, aké predpoklady modely majú aby sa dali interpretovať kauzálné. Ak som správne pochopil tento článok (https://arxiv.org/pdf/2107.02637.pdf), ktorý sa zaoberá DID with continuous treatment, tak parallel trends assumption nestačí a potrebujete niečo, čo oni nazývajú „strong parallel trends“. Zároveň pokladám za nutné, pri oboch modeloch, jasne interpretovať koeficienty. Pri DID s binárnou treatment sa jedná o ATT, teda kauzálny efekt ale iba na tých, ktorí získali intervenciu. Pri continuous treatment mi interpretácia jasná nie je, vyššie spomenutý článok však napr. vyvaruje pred porovnávaním koeficientov pod rôznymi hladinami treatment.</p>	<p>Čiastočne akceptovaná. Koeficienty sú interpretované podobne ako v OLS regresii, teda, ceteris paribus, koeficient (average treatment effect on the treated, ATET) hovorí o <i>priemernej</i> zmene percentilu školy s nárastom podielu žiakov na dištančnom vzdelávaní o 1 percentuálny bod. Doplnili sme aj do textu.</p> <p>Aj keby sme použili zjednodušujúcejší model DID s binárnou premennou, výsledky by boli podobné. Hlavný predpoklad DID (paralelné trendy) sme otestovali pomocou funkcie estat ptrends v State (nenašli sme funkciu na otestovanie predpokladu pri kontinuálnom treatmente). Výsledky sme popísali v novej prílohe 4.</p> <p>Aby sme si správnosť metód overili, prvotný dizajn výskumu bol konzultovaný na kurze analýzy panelových dát so školiteľmi kurzu (Andrew X. Li a Akos Mate) a finálna analýza bola konzultovaná s profesorom ekonometrie Martinom Lábajom z EUBA.</p>
---	-------	---	--	--

				Robustnosť výsledkov okrem toho zabezpečujeme využitím dvoch modelov a využitím rôznych operacionalizácii závislej a kľúčovej nezávislej premennej, čo popisujeme v prílohe 2.
7	„Žiaci so slabším socioekonomickým zázemím zaostávajú čím ďalej, tým viac“	Vyvarovať sa spojeniu „dopad pandémie“ v tejto časti.	Táto časť, ak som správne pochopil, už nevychádza z modelov (mimochodom niečo, čo by autor tiež mohol zdôrazniť) a teda neidentifikuje kauzálne efekty pandémie. Je to deskriptíva vývoja výsledkov v čase. Pandémia mohla mať svoj vplyv, a pravdepodobne aj mala, ale bez robustnejších metód mi príde nezodpovedné v tejto časti písať o jej „dopadoch“.	Akceptovaná. Doplnené nasledovné vety, ktoré zdôrazňujú, že ide len o deskriptívnu analýzu: <i>(1) V nasledovnej časti používame deskriptívnu analýzu na popis toho, ako sa výsledky žiakov na štandardizovaných testovaniach vyvíjajú v čase, (...)</i> <i>(2) Je dôležité zdôrazniť, že grafy zobrazuje len korelačné dôkazy a rozdiely vo výkone skupín môžu byť v čase ovplyvnené aj inými faktormi.</i>
8	„Odporúčania“	Rozšíriť odporúčania.	Minimálne by som očakával hlbšiu analýzu dopadov pandémie, predovšetkým na znevýhodnené skupiny aj mimo sociálno-ekonomických. Hlbšie analyzovať heterogenitu medzi testovaniami. Ako je možné, že dopady	Čiastočne akceptovaná. Absencia hlbšej analýzy niektorých údajov vychádza z kvality a dostupnosti dát, ale aj zo zvolenia kratšieho formátu (komentára), v ktorom sa sústreďujeme len na úzku časť dopadov pandémie, ktoré sú samozrejme rozsiahle.

		<p>pandémie nie sú jednoznačne negatívne pri všetkých predmetoch testovania:</p> <p>Pri práci s dátami ste nenašli žiadne problémy? Netreba do budúcnosti uvažovať, ako zlepšiť zbery aby sme vedeli lepšie identifikovať školy, ktoré potrebujú pomoc real time a zároveň lepšie vyhodnotiť dopady kompenzačných opatrení?</p> <p>Pýtal sa niekto už škôl, ako oni vnímali pandémiu, zatváranie škôl a podobne? Pýtal sa niekto žiakov a učiteľov? Máme zmapované komplexne dopady pandémie?</p> <p>Netrebalo by mapovať dopady pandémie aj na iné faktory, napr. dochádzku škôl, well-being žiakov atď.?</p>	<p>Do kapitoly o dopadoch dištančného vzdelávania sme doplnili hlbší rozbor heterogenity dopadov s prepojením na literatúru.</p> <p>Zoznam odporúčaní sme výrazne rozšírili.</p>
--	--	--	--

CELKOVÉ HODNOTENIE (recenzent/ka vyplní túto časť po vysporiadaní sa s pripomienkami analytickou jednotkou):

Tento komentár vnímam ako prínos do spoločenskej debaty nielen kvôli kvantitatívnej analýze dopadov pandémie, ale aj kvôli kvalitatívnemu zmapovaniu situácie RÚVZ. Vďaka tomuto prieskumu vieme lepšie pomenovať dôvody rozdielov medzi závažnosťou situácie podľa COVID automatu a rozhodovaním RÚVZ zatvárať školy plošne.

---

[1] Výber medzi: 1. analýza (komplexný analytický materiál s návrhmi konkrétnych systémových opatrení); 2. komentár (rozsahovo menší analytický materiál venujúci sa konkrétnemu čiastkovému problému); 3. manuál (metodické usmernenie vyplývajúce z potreby zjednotenia procesov a postupov v konkrétnej oblasti).

[2] Formát 1 pre komentár/manuál (2 recenzenti bez povinného odborného workshopu); Formát 2 pre analýzu (3 recenzenti a povinný odborný workshop).

[3] Do tabuľky značiť pripomienky zásadného metodologického a obsahového charakteru (nie štylistické či gramatické opravy).

[4] Vyplní analytická jednotka: pripomienka bola akceptovaná / pripomienka nebola akceptovaná a zdôvodnenie / pripomienka bola čiastočne akceptovaná a zdôvodnenie.